

INFORMACE O SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH DOPADECH HAZARDNÍCH HER NA SPOLEČNOST V ČR - ČÁST 2.

PATOGENEZE

V přehledovém článku dvojice Verosta, Vejrosta (2012) nalezneme popis tří fází rozvoje patologického hráčství (cit. dle Lesier a Cluster, 1984):

FÁZE VÝHER – v této fázi jedinec hraje spíše příležitostně a slast, kterou mu jednání přináší, jej vede k tomu, že hraje více a častěji a má stále častější fantazie o použití výhry, o které nepochybuje;

FÁZE ZTRÁT – jedinec hraje stále častěji sám, snaží se skrývat svou hráčskou vášeň tak, jak ztrácí nad svým jednáním kontrolu. Ve svých myšlenkách se už zabývá většinou jenom hazardem. Projevuje se stále ve větší míře hraní před rodinou i v zaměstnání, dostává se do dluhů a je z toho všeho neklidný, podrážděný. Protože není schopen se svěřit a cítí se velmi osamoceny.

FÁZE ZOUFALSTVÍ – zvyšují se sázky a čas, který hrou stráví. Cítí občas pocit viny, a to zvláště proto, že již koná ilegální činy a ničí svou pověst, vinu se snaží přenášet na někoho jiného. Dostávají se stavy paniky, kdy hrozí sebevražedné jednání, často se v těchto chvílích přece jen obrací na své přátele a členy rodiny s úzkostným voláním o pomoc (obvykle chce peníze na zaplacení dluhů)⁷.

PREVENCE

Z hlediska preventivních aktivit je nutné upozornit na skutečnost, že problémy způsobené hazardem nemají pouze jedinou příčinu. I zde dochází, stejně jako u nemoci, k interakci rizikových a ochranných činitelů, které se nacházejí na více rovinách. Mezi rizikové činitele se řadí především snadná dostupnost a velká nabídka různých forem hazardu, masivní reklama, nedostatečná nebo špatně prosazovaná restriktivní opatření. V rámci prevence v pracovním prostředí představuje zaměstnanec, který je patologickým hráčem riziko pro pověst podniku, může se také dopustit zpronevěry nebo krádeže a způsobit ekonomické škody. Prevence problémů způsobených hazardní hrou se zde obvykle spojuje s prevencí problémů způsobených alkoholem a drogami a podporou zdravého způsobu života zaměstnanců. Důležité pro včasnou intervenci je rozpoznání a zprostředkování léčby, což bývá často spojeno s upozorněním na možnou ztrátu zaměstnání v případě neřešení problému

7 Verosta, P. Vejrosta, P. (ed.) Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice (revidované znění k 4. březnu 2012), přehledový článek. Dostupné na: <http://www.obcaneprotizavislostem.cz/news/prehledovy-clanek-o-patologickem-hracstvi/> [on line]

patologického hráčství. Toto upozornění mívá u zaměstnance velmi dobrý efekt, jelikož vytváří silný motivační tlak k léčbě a abstinenci od hazardu. Prevence ve školách je realizována především v rámci výchovy ke zdravému způsobu života, kdy je nutné ji integrovat současně s prevencí škod působených návykovými látkami. Jako neúčinnější se jeví forma učení sociálním dovednostem (např. odmítání), relaxace, informovanost o možnostech včasné pomoci apod. Asi nejdůležitějším prostředím je pak prostředí rodiny, kde prevence má mnohdy velmi efektivní účinek i široké pole působnosti. Významným druhem preventivního působení je prevence založená ve společnosti (komunity based prevention), která v sobě zahrnuje spolupráci různých složek společnosti (rodiče, škola, vrstevníci, zdravotníci, úřady, média, politické reprezentace, soukromý sektor, zájmové a sportovní organizace mládeže, pedagogicko-psychologické poradny, církve, svépomocné organizace, policii atd.). V ideálním případě jsou pak různé cílové skupiny ovlivňovány těmito složkami z mnoha stran.⁸

Jak bylo popsáno výše, závislost na hře v dospělosti ohrožuje profesní roli a vede ke ztrátě motivace k práci, narušuje mezilidské vztahy a potřeba hrát má větší hodnotu než citový vztah. Hráč svým blízkým slibuje nápravu, ale slib nedodrží. Léčba si tedy klade za cíl úplnou abstinenci. Důležitou roli hraje ovlivňování chování člověka již v dětském věku, které formuje jeho přístup k potenciální herní realitě. Jako prevence se mohou stát v dětském věku znalosti, např. kombinatoriky (stanovení pravděpodobnosti výhry), dále pak příklady sociálního a pracovního selhání gamblerů, orientace dětí na aktivní volnočasové aktivity v přírodě, při sportování, odvádění dětí od individuální hry ke kolektivním soutěživým aktivitám, kde hra a výhra nejsou cílem, ale pouze prostředkem k dosažení radosti a uspokojení ze společné hry, vzájemné podpory, týmového cítní apod.⁹

POSTUP ŘEŠENÍ DANÉ PROBLEMATIKY NA ÚROVNI MINISTERSTVA FINANČÍ ČR

Usnesením vlády č. 347 bylo ministru financí uloženo zpracovat ve spolupráci s ministry práce a sociálních věcí a zdravot-

8 Nešpor, K. a kol. Jak překonat hazard : prevence, krátká intervence a léčba. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0009-3. s. 88-93

9 MALACH, J. *Teorie výchovy pro pedagogické studium*. Ostrava: Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta, 2007., s. 155-156.

nictví studii o sociálně patologických dopadech hazardních her na společnost a předložit ji do vlády do 31. srpna 2012.

Ministerstvo financí se danou problematikou začalo zabývat na meziresortní úrovni již v květnu 2012. První schůzka k danému úkolu proběhla 8. 6. 2012 na MF ČR a měla převážně informační charakter. Na danou schůzku byli seznámeni zástupci výše uvedených institucí. Záměrem bylo zapojit do vypracování studie co nejširší odbornou veřejnost, a to jak na úrovni veřejných výzkumných a státních institucí, tak na úrovni neziskových organizací a institucí, které se danou problematikou zabývají. Uskutečnila se celkem tři jednání s cílem nalézt možnosti spolupráce v rámci této multioborové problematiky a zabývat se tímto negativním fenoménem z mnoha oborových hledisek.

MATERIÁLY DOSTUPNÉ PRO OBLAST PATOLOGICKÉHO HRÁČSTVÍ V RÁMCI ČR

Nutno konstatovat, že v rámci meziresortní komunikace, která probíhala kontinuálně s Ministerstvem práce a sociálních věcí – oddělením politiky sociálního začleňování a Ministerstvem zdravotnictví ČR - oddělením zdravotních programů/sekce zdravotní péče, nebyly zjištěny studie, výzkumné zprávy či jakékoliv jiné materiály, které by danou oblast obsahově vymezovaly ve smyslu statistických údajů a kontinuálních výzkumných šetření komplexního charakteru. V tomto ohledu existuje značné informační vakuum, které by si jistě zasloužilo podrobnější zkoumání a to jak kvantitativního tak kvalitativního charakteru.

Jedinou zprávou obsahující základní statistické údaje, které je možno vyhodnotit, je Aktuální informace Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky ze dne 29. 12. 2011 nazvaná „Péče o pacienty s diagnózou F63.0 - patologické hráčství v ambulantních a lůžkových zařízeních ČR v letech 2004 – 2010 (Health care of patients with diagnose F63.0 - pathologic gambling in out-patient and in-patient establishments in the Czech Republic in 2004–2010)“. Tuto aktuální informaci č. 63/2011 vypracovala Ing. Blanka Nechanská. (Příloha č. 1).

Tato zpráva obsahuje souhrnné informace uvádějící, že v roce 2010 bylo léčeno v ambulantních zdravotnických zařízeních 1456 pacientů s diagnózou F63.0, celkem bylo hospitalizováno 536 případů s touto základní diagnózou v psychiatrických léčebnách a na psychiatrických odděleních lůžkových zařízení. Výše uvedená informace se vyjadřuje k jednotlivým typům péče (ambulantní a lůžková a rozpracovává jednotlivé počty diagnostikovaných případů v průběhu let 2007 – 2010). V závěru informace jsou tabulkové hodnoty a grafické znázornění vývoje počtu pacientů s diagnózou F63.0 v ambulantních zdravotnických zařízeních podle pohlaví a kraje sídla zdravotnického zařízení. Grafické znázornění pak uvádí míru prevalence ambulantních pacientů s dg. F63.0 podle kraje sídla zdravotnického zařízení a další tabulky.

Ze statistických informací je možno uvést, že např. v roce 2008 bylo v ambulantní péči ošetřeno o téměř 11 % pacientů více než v roce 2007, tj. o 135 pacientů, a během následujících dvou let vzrostl jejich počet o více než 5 % (na 1 456 pacientů v roce 2010). Na tuto diagnózu byli častěji ošetřeni muži. Měnila se také věková struktura pacientů během sledovaného období. V posledních letech dochází ke snížení podílu pacientů ve věku 15–19 let z více než 11 % z celkového počtu pacientů léčených pro gambling v roce 2008 až na 3 % v roce 2010. Podíl dětí ve věku do 14 let byl v těchto letech nepatrný, a to od 0,1 % do 0,2 %, výjimkou byl rok 2008, kdy došlo k nárůstu podílu dětí do 14 let na 0,4 % a nárůstu podílu mladistvých (15–19 let), a to na více než 11 %. Při srovnání přepočteného počtu pacientů na 100 tisíc obyvatel daného kraje byl v roce 2010 patologickým hráčstvím nejvíce zasažen Moravskoslezský kraj (29 pacientů na 100 tisíc obyvatel), Hl. m. Praha (21 pacientů) a Plzeňský, Královéhradecký a Olomoucký kraj (po 15 pacientech). Nejnižší byl tento ukazatel v kraji Libereckém a Ústeckém (4 pacienti, resp. 6 pacientů na 100 tisíc obyvatel). V této souvislosti je nutné zdůraznit, že pacienti jsou sledováni podle sídla zdravotnického zařízení, nikoli podle adresy trvalého bydliště, a pacient se může léčit v jiném kraji než má trvalé bydliště.

LITERATURA

National Strategy on Drug and Addiction Policy (Národní strategie protidrogové politiky a závislosti) ve Spolkové republice Německo. Dostupné na: http://www.drogenbeauftragte.de/fileadmin/dateiendba/Presse/Downloads/Nationale_Strategie_Druckfassung_EN.pdf

Nešpor, K. a kol. Jak překonat hazard : prevence, krátká intervence a léčba. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0009-3.

Nešpor, K., Csémy, L. Kolik je v české republice patologických hráčů? Česká a slovenská psychiatrie 2005; 101 (8): 433-435. Dostupné na: http://www.cspychiatr.cz/dwnld/CSP_2005_8_433_435.pdf

Péče o pacienty s diagnózou F63.0 - patologické hráčství v ambulantních a lůžkových zařízeních ČR v letech 2004–2010 (Health care of patients with diagnose F63.0 - pathologic gambling in out-patient and in-patient establishments in the Czech Republic in 2004–2010). Aktuální informace č. 63/2011 Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky ze dne 29.12.2011

„Study on gambling“ (Studie o hazardu) Dostupné online: http://ec.europa.eu/internal_market/services/gambling_en.htm

Verosta, P. Vejrosta, P.(ed.) Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice (revidované znění k 4. březnu 2012), přehledový článek. Dostupné na: <http://www.obcaneprotizavislostem.cz/news/prehledovy-clanek-o-patologickem-hracstvi/> [on line]

(Zdroj: Loterní noviny)